

nauki). Blagajne, Blagajne! Prepozno bo, ko bodo tekle solze. — Ko bi bil tov. Blagajne propagator „Orlov“, bi bila ta vzgoja izvrstna, požrtvovalna i. t. d. Saj se poznamo! Tovariši Ravnikarju pa še to-le: 1. Dosedaj smo mu prizanašali, ker smo bili mnenja, da je tov. Ravnikar le slepo orodje v rokah klerikalcev. 2. S tem, da je tov. R. molče pritrjeval napadom in jih odobral, je pokazal, da se v bistvu ne razločuje od našega bivšega tovariša, drž. in dež. poslanca Jakliča, in si je na svoj prapor nadejal isto načelo: Načelno nasprotstvo proti učiteljstvu. 3. Le vrlo naprej! Poleg zaslug, ki si jih je pridobil pri glasovanju zoper izboljšanje gmotnega stanja svojim stanovskim tovarišem, si pridobi lahko tudi še zasluge na polju hujskanja zoper svoje stanovske tovariše, in kmalu bo pričel kričati s svojim načelnikom: „Sola je prokletstvo za naš narod!“ 4. Če se bo tov. Blagajnetu res kaj pripetilo, kakor to grozi „Slovenec“ in je začel rvati po znanem sistemu, tedaj naj bo tov. Ravnikar uverjen, da postane tudi on sokriv krivičnega preganjanja kranjskega učiteljstva in tudi on nosi odgovornost za hujskanje, ki se je vršilo na že imenovanem shodu, ker vsako tako tendenciozno hujskanje ima vedno gotove namene za seboj — Sicer se bomo pa s hujskači zoper učiteljski stan še videli in jim postavimo tiskan zgodovinski spomenik prosvetlene dobe in prosvetlecev v svetli luči. Tovariše in tovarišice prosimo, da nam vsak podrobni slučaj hujskanja zoper učiteljstvo natančno opisan vposljejo na naslov: Upravištvu „Uč. Tov.“ v Ljubljani, s pripomožjo „Za obrambni odsek“.

Obrambni odsek.

Učiteljski vestnik.

8 : 21

(Slovenskim staršem, učiteljem in učiteljskim na Štajerskem.)

Vsekdar, kadar mi uhajajo misli nazaj v prežita dijaska leta, se spomnim nekega profesorja, ki nam je večkrat rekel: „Ne vem, čemu Slovenci nazadujemo na tem zavodu!“ Ali res nazadujemo v Mariboru? Naj govori naslednje!

Začetku šolskega leta 1903./4. je vstopilo v pripravnico (pripravnico imenujejo v Mariboru enoleten pripravljani tečaj, ki je združen z učiteljskim) 61 gojencev, in sicer 43 Slovencev in 18 Nemcev. Od teh 61 jih je v letu 1908. napravilo zrelostni izpit 11, namreč 5 Slovencev in 6 Nemcev. Sploh pa je isto leto maturiralo 8 Slovencev in 21 Nemcev.

Kje pa tiči vzrok temu naravnost sramotnemu razmerju? (8:21) Saj je vendar mariborsko učiteljsko vzgajališče učiteljev za slovenski del Štajerja, ne pa za „Schulverein“! Izmed mnogih činiteljev, ki so splošno pri dijaskih vzrok slabemu napredovanju, navedem le nekatere, ki se posebe tičejo našega zavoda.

Kdo pa stopi v Mariboru v pripravnico? Slovenci in Nemci. Slovenci imajo ljudsko-šolsko izobrazbo ali pa so prej obiskovali gimnazijo, realko; le malo jih je, ki bi imeli meščansko šolo. Nemci pridejo večinoma vsi iz meščanskih šol.

Slovenci, ki pridejo naravnost iz ljudskih šol, imajo premalo znanja v nemščini, da bi mogli dohajati pouku ter tekmovati z nemškimi tovariši. S svojim znanjem nemščine naj bi sledili pouku, ki je razen slovensčine in katekizma popolnoma nemški! Ker mnoge ne razumejo, izgube zanimanje in z njim veselje do učenja. Manjka jim gotov besedni sklad, ki bi mogli z njim svobodno razpolagati; zato se morajo učiti na izust — in tako pridejo do brezsmiselnega, duhomorne „hajlarije“. (Dijaski izraz za učenje na izust.) Mržnja do „hajlarije“ raste od dne do dne, iz nje se porodi malodušnost in lenoba, konec temu pa je prostovoljen ali neprostovoljen izstop. Tako se napravi prostor Nemcem, ki potem vstopijo v 1. letnik. Le tisti, ki imajo trdno voljo ter so vztrajni, si v teku časa pridobijo toliko znanja v nemščini, da jim oblika učne stvarine ne dela več težko. Sedaj šele morejo vse duševne sile zediniti k razumevanju podavane vsebine.

Da pri mnogih znanje nemščine tako počasi napreduje, je krivo to, ker ne upoštevajo načela, da se tujemu jeziku kmalu in temeljito pričemo le z običevanjem. Današnji politički boji so se takorekoč že zanesli med ljudsko-šolsko mladež in seveda še bolj med dijake. Z nemškimi tovariši se iz narodnostnih ozirav občuje kolikor mogoče malo. Pa da bi med sabo in z gospodinjami doma večkrat nemški občevali na korist jezikovnemu znanju!

Mnenje, da že z nemškim govorjenjem postanemo narodni odpadniki, je tukaj popolnoma neutemeljeno. Verjemite mi, bodoči mladi tovariši, da več koristite svojemu narodu, če si z nemškim običevanjem čimprej pridobite potrebno jezikovno sigurnost ter tako dosežete boljše učne uspehe, kakor pa da s pretirano narodnostjo otežujete sami sebi učenje in zaradi tega ne izpolnite nad, ki jih stavijo v vas starši in narod. Tako je, dokler nimamo svojega — slovenskega učiteljskega!

Drugače pa je z Nemci. Učni jezik je itak njih materini jezik, zraven pa še imajo

dobro podlago v stvarnem znanju. Večina jih pride iz meščanskih šol, a če so premladi, stopijo še povrh v pripravnico. Koliko Slovencev pa je prej obiskovalo kako meščansko šolo? Le malo.

Starši in učitelji, ki imate, oziroma pripravljate učence za vstop na mariborsko učiteljsko, glejte da bodo prej dovršili katero meščansko šolo. Učenci bodo pozneje bolj napredovali na učiteljsko. Ne dajte se preslepiti s pripravnico, misleč, da si fant že v enem letu te pridobi, kar v meščanski šoli v treh letih.

Na Štajerskem se moramo še sedaj zadovoljiti s popolnoma nemškimi meščanskimi šolami, in tu bo gotovo kdo imel pomisleke, da bi se mu fant odtujil v narodnem oziru. Lahko je to seveda mogoče, a če je na stanovanju pri dobri, narodni obitelji ter se večkrat med letom pogleda k njemu, se to ne bo tako hitro zgodilo.

Malo na kakovost intelekta je pa treba tudi gledati, preden se da dečka na učiteljsko. V današnji borbi za kruh se je udomajilo mnenje, da je za učiteljsko skoro vsak material dober. Dečki, ki so že na raznih drugih zavodih pokazali svojo nesposobnost, se zatečejo naposled na učiteljsko. Tu se prerijejo, če že prej pri „čiščenju“ niso napravili prostora Nemcem, po parkrtnem ponavljanju vendarle do mature. Je li se pa z njimi dvigne kakovost naših vrst?

Pošiljajte na mariborsko učiteljsko res nadarjene, pridne fante z meščansko-šolsko izobrazbo ter napolnite z njimi omenjeni zavod. To bo ena izmed najuspešnejših akcij v dosegu slovenskega učiteljskega v Mariboru in razmerje 8:21 se bo kmalu za stalno izpremenilo.

Nekdanji mariborski učiteljski.

Opomba uredništva: Priobčujemo ta članek, ne da bi se docela strinjali z njim: slovenskim učiteljskim ne moremo priporočati medsebojnega nemškarjenja in svojih fantov ne moremo siliti v meščanske šole iz enostavnega razloga, ker takih šol — razen ene — Slovenci nimamo! Sicer se nam pa zdi, da se utegne s priobčenjem tega članka vneti polemika, ki bo pač kulminirala v zahtevi: **Preosnujmo šole!** — Da tako koristno polemiko provociramo, zato priobčujemo gorenje vrstice! Naj torej govori napredno učiteljstvo v svojih okrajnih organizacijah! Treba še jasne in odkrite besede zlasti sedaj, ko smo započeli veliko kulturno delo: reformo šolstva!

Okrajne učiteljske organizacije.

Referent s slovenskega vseučiteljskega abit. sestanka v Ljubljani 1. 1909.

„Kakor naše pravosodje in državna uprava tako tudi vzgoja naše mladine ne odgovorja zahtevam, ki jih stavi znanstveni napredk XIX. stoletja na moderno izobrazbo človeka. Prirodoslovna veda, ki daleko nadkriljuje vse druge znanosti, se pri nas še vedno poučuje kot stranski predmet. Nasprotno se pa zdi vsem našim učiteljem najvažnejše ono mrtvo znanje, ki je še, rekel bi, nekako zlo iz srednjeveških samostanskih šol, katerih glavni smoter je gramatikalni sport in temeljito, času pogubno znanje jezikov. Neprecenljivi pomen in vrednost dobrega pouka v šolah se nam je tembolj vtisnil v spomin, čim bogatejši in popolnejši je postajal in so se razvijali vsi deli modernega kulturnega življenja v XIX. stoletju. — Toda razvoj učnih metod in načrtov ni korakal vzporedno z razvojem življenja. In potreba močne in obsežne reforme šolstva se nam vedno očitneje predočuje.“ — Tako govori veliki mislec Haecckel o šolstvu.

Kako naj napreduje šolstvo, kako naj se približa šola modernim znanostim in njih napredku, če se njim na podlagi državnih vzgajališč ne more približati niti učiteljstvo, ki je vendar najodločilnejši faktor pri šolstvu, s katerega edino pomočjo se lahko povzdigne šolstvo.

Toda država ne daje učiteljstvu dovolj izobrazbe, da bi bilo zmerno s pomočjo nje odpmoči tem nedostatkom in dvigniti šolstvo; vsa čast pa v tem oziru samozavesti ljudsko-šolskega učiteljstva, ki je s samoizobrazbo, s pomočjo svojih društev in s pomočjo svojega časopisja dvignilo sebe — proti volji klerikalizma — na dokaj visoko stopnjo.

Vsi narodi tekmujejo; učiteljstvo vseh narodov se trudi, da se povzdigne duševno in si potem izboljša šolstvo; tudi slovensko učiteljstvo je moralo iti v tem oziru preko državnih naredb, se je moralo samo izobraziti do popolnosti in se trudi, si izboljšati šolstvo in ga preurediti odgovarjajoče duhu modernega časa.

Najuspešnejše sredstvo so nam pa v to naše organizacije.

Ne glejmo svojih organizacij le kot strokovno-politiške organizacije, ne glejmo jih kot velik aparat kulturnega — narodnega dela, glejmo pa kot začetniki v prvi vrsti v njih važen, vzvišen kulturni faktor, ki je v prvi vrsti — za sedaj — nam namenjen za popolno in vsestransko izobrazbo, s pomočjo katere homo potem deloval uspešno na vseh drugih izvenšolskih poljih organizacije.

Glavni del vse učiteljske organizacije, s pomočjo katerega se izvrše in uresničuje vsi sklepi in ideje učiteljstva, so pa okrajne učit. org. ali okrajna učiteljska društva.

Zaman bi bil ves trud učiteljstva, zaman vsi sklepi, zaman vse nade v bodočnost učiteljstva, da uspešno ne delujejo okrajna učiteljska društva.

A kdor meni, da je naša organizacija popolna, da so naša okrajna učiteljska društva popolnoma zadovoljivo urejena; ta se moti. Živimo v dobi diferenciacije dela, in neobhodna potreba delitve dela se nam kaže tudi v naših društvih; potreba bo naša okr. uč. dr. zopet razviti za stopnjo višje in jih z duhom časa reorganizovati. V prvi vrsti pa zahtevamo, da spozna njih ustroj in načela naraščaj ki prihaja, od leta do leta manj se zavedajo svojih stanovskih dolžnosti, iz naših učiteljskih.

Podajmo ideje mladini — naraščaju še v dobi razvoja in samoizobraževanja, in vsvesti sem si, da bo naraščaj v bodoče vršil vestno svojo nalogo in se mu naloga ne bo zdelala pretežka! Podajmo ideje naraščaju, da se ne bo godilo kakor dosedaj, da bodo z učiteljstvom zamrle njih ideje in delo!

Kaj nam pomaga, če si zgradimo mogočno zgradbo, če pa ni za nami, ki bi jo znal voditi in uporabljati nje korist — in končno ostanemo od nje le razvaline, podrtije, ostanki.

Če si učitelj svojega naroda, si rojen zato, da delaš, a ne, da le opazuješ, kako delajo tvoji tovariši, ne da se jih izogiblješ, temveč da se jim pridružiš — ali morebiti samo zato, da si si zagotovil svoj obstanek — ne, učitelj si, in čeprav je tvoj obstanek borno zagotovljen, je vendar velevažen in velepomemben in vzvišen za kulturni razvoj naroda.

Da pa učiteljska društva od mlajšega učiteljstva ne prejemajo one moči, ki bi jo morala, je temu vzrok, da učiteljski naraščaj ni dovolj poučen o njih, torej se tudi upravičeno ne more navduševati za njih namene in smotre, ker jih ne pozna.

(Dalje.)

„Glasbeni vestnik.“

Glasbeno polje učiteljstva.

Predaval na sestanku deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani A. Wašta.

(Dalje.)

II.

Vpraša se, kako izvesti ta načrt?

Dani so nam v tem oziru skoro vsi pogoji. Preizkušnja posluha je predpisana že pri izpitu ob vstopu na učiteljsko, tu so pa dana sredstva in prilika izobraziti se glasbeno praktično kakor tudi teoretično. Če bi pa želel še specialne naobrazbe na tem polju in višje naobrazbe, je na razpolago „Glasbena Matica“, ki bi jo moral vsak učiteljski pridno posecati.*

Sami si moramo na podlagi šolske izobrazbe vzgojiti spretnih pevovodij, ki bodo gojili in širili to stvar in tako pripravljali tla. Lahka bi bila ta vzgoja, in sicer praktična stran vzgoje pevovodij, na učiteljskih. Saj se spominjam, da smo imeli za svojih študij v vsakem letniku svoj zbor s svojim pevovodjo.**

Vse bi šlo, samo stvari bi bilo treba nekoliko bolj resno se oprijeti, se združiti ter vse navajati k sistematičnemu delovanju. Gotovo bi se pa našel v dotičnem kraju med učiteljstvom kak višje naobražen učitelj v tem oziru; dolžnost njegova bi bila, priskočiti kandidatom na pomoč.

Da si že na učiteljskih vzgojimo pevovodij, je treba, da se ustanovi v vsakem letniku zbor. Povabi se pa le take dijake, ki imajo resnično veselje do petja, da bodo tudi k izkušnjam hodili. Take razredne zbere bi poučeval najzmožnejši izmed dijakov ali pevcev dotičnega zbora. Tako bi bili na učiteljsko štirje zbori s štirimi pevovodjimi. V vseh štirih zborih bi se gojile enake skladbe, tako da bi pri generalnih vajah združili vse zbere v en velik zbor, kjer bi se pilila skladba, ki je bila pričuna že v razrednih zborih. Tako bi se delo delilo, študiralo bi se hitro in dobro, kakaj najzmožnejši, ki bi vodil generalne izkušnje, bi ne imel drugega truda kakor gledati na deklamovanje. Samo-obsebi se razume, da gre tu od lažje skladbe do težje. — Tako bi se menjavali pevovodje, si s tem razdelili delo in obenem vsi poizkušali voditi zbere praktično, kar je pa glavni namen.

V nekoliko letih bi imeli na kmethih že precej pevskih zborov, katerih namen in smoter bi bilo petje in ne samo maškera de in druge take zabave.

Toda ne samo naloga učiteljstva in učiteljskih samih bi bila, da se vzgoji kolikor mogoče več spretnih pevovodij, ki bodo delovali na glasbenem polju med narodom; v prvi vrsti je to naloga naših učiteljskih, da ne ostajajo pri glasbeni vzgoji

* V Glasbenem vestniku „Uč. Tov.“ smo že letos poročali, da se je po prizadevanju „Dež. uč. dr. v Lj.“ omoval „Glasbeni Matici“ kurza za vzgojo pevovodij za učiteljske. Ta kurza ima sedaj tri dele in poučuje v njem tudi strokovnjak na tem polju, g. koncertni vodja M. Hubad. Kurza se bo od leta do leta izpopolnjeval in je v doglednem času upati, da ga vzame „Glasbena Matica“ popolnoma v svoje okrilje in ga napravi vsakomur dostopnega. — Toda ne samo v Ljubljani, misliti se bi moralo na tak tečaj v vseh krajih, kjer so slovenska učiteljska. V Ljubljani ima skrb za pospeševanje zanimanja za glasbo pri učiteljskih v rokah glasbeni odsek dež. slov. uč. dr., ki se je nalašč v to svrhu omoval.

Uredn. ** Kolikor nam je znano, imajo na ljubljanskem učiteljsko tudi učiteljski svoj orkester, ki je imel uspehe že priliko pokazati pri Gajevi slavnosti.

Uredn.

učiteljstva samo na ozkem temelju šole, temveč se podatudi kaj praktičnega za zborovodstvo, za glasbeno delovanje med ljudstvom.

Toda tudi to vzgojo pevovodij je potreba organizovati. V to svrhu je potreba osnovati pri deželnih učiteljskih društvih glasbene odseke, ki jim budi namen, skrbeti za vzgojo pevovodij pri učiteljskih dotične dežele. Če izvedejo vestno to svojo nalogo, je storil vsak posamezen tak odsek dovolj in ni mu potreba nalogati nikakih drugih poslov, ker bo s tem imel dovolj opravila.

Imeli bi po kmethih mnogo pevskih društev, ki bi jih ustanovili in vodili učitelji. Potreba bi nam bilo sedaj zveze teh pevskih društev, da bi bila vse to nekaka celota, ki bi imela neke svoje glavo.

V ta namen bi se omoval v socialnem odseku okrajnih učiteljskih društev glasbeni pododsek. Temu glasbenemu odseku kot nekaki zvezi pevskih društev bi pristopila kot člani vsa pevska društva dotičnega okraja, ki so jih osnovali in jih vodijo učitelji. Zastopali bi v odseku posamezna pevska društva vsekakor učitelji.

Naloga teh odsekov in njih sestankov bi bila, dajati navodila, združevati pevovodje dotičnega okraja, prirejati strokovna predavanja, razširjati in posredovati za partiture in glasove posameznim pevskim društvom. Posredoval in nasvetoval bi pa ta odsek tudi, katera glasbena dela naj se nabavijo v okrajne učiteljske knjižnice, da bi se na podlagi njih učiteljstvo zobraževalo in si s tem samemu ne delalo nepotrebnih stroškov. Skrbel bi ta odsek tudi, da bi se snovala s pomočjo učiteljstva v dotičnem okraju pevska društva.

Če bi se tako delovalo, bi pevska društva in glasba dobila kmalu drugo smer nego je imata danes. Stojim na stališču, da je glavna oseba v vsakem pevskem odboru pevovodja in ta diktira, kaj se bo pelo v sezoni, ne pa odborniki. V pevskih društvih in zborih, ki so pa vse prej nego glasbena društva, na primer koledna, pogrebna i. t. d., se pa postopa drugače. Odborniki imajo sejo. Vzamejo v roke koledarje in študirajo. V mesecu decembru moramo napraviti zabavni večer. Za ta večer se morajo naučiti pevi par skladb. V mesecu januarju mora biti plesna zabava. Tudi tu ne sme manjkati petja, zbor mora naštudirati nove skladbe. No, v februarju je pa neobhodno potrebna maškera s šaljivimi pevskimi nastopi. Pevovodja uči petje, tukaj imaš polje za svoje delovanje! Društvo, ki hoče biti pevsko društvo, mora po petju ravnati javni nastop, po petju zabavo in ne narobe. Smoter vsemu budi petje!

Z glasbenimi pododseki okrajnih učiteljskih društev bi se povzdignila glasba posameznih okrajev. Potreba nam je pa misliti tudi na zvezo teh glasbenih odsekov, v kateri bi se delegati kot zastopniki glasbenega pododseka posameznih okr. in dež. učiteljskih društev sešli in posvetovali o celem glasbenem sistemu.

Ta glasbeni odsek bi tvorila „Zavezina“ delegacija,* kateri odbor bi bil centralni odbor vseh glasbenih pododsekov okrajnih in deželnih učiteljskih društev. V njem bi se sešli in posvetovali zastopniki posameznih glasbenih odsekov.

Namen tega glavnega odseka bi bil, izdelati vsako leto podrobni načrt za letno delovanje pevovodij. Nasvete v tem oziru bi prinesli že zastopniki posameznih pododsekov s seboj. Postopanje bi bilo tem potom domenjeno in enotno. Ta odsek bi posredoval tudi lahko za muzikalije, ki bi jih potem dobivala pevska društva potom glasbenih pododsekov okrajnih učiteljskih društev. Dalje bi sečasoma tudi sam zalagal muzikalije, ker bi jih na ta način lahko razpečal na vse pevske zbere, ki bi bili v zvezi. Tudi skladatelji sami bi lahko oddajali odseku svoje skladbe, da jih založi. Dalje bi se ta odsek posvetoval in posredoval za kurze za vzgojo pevovodij in bi to svoje delo izvedel vzajemno z učiteljskim odsekom. V evidenci bi imel vse pevske zbere in skrbel za naraščaj pevovodij. Skrbel bi pa tudi odbor tega odseka za strokovna predavanja v glasbenih pododsekih okrajnih učiteljskih društev in za tozadavne strokovne referente.

(Konec.)

Kranjske vesti.

— Petindvajsetletnico svoje poroke je praznoval v Ljubljani tovariš nadučitelj in občinski svetnik Anton Likozar dne 28. pret. m. v ožjem krogu svoje družine. Ob enem je praznoval tudi tridesetletnico odkar je prišel od okupacije iz Bosne. Tovariš Likozar je še eden tistih učiteljev, ki so morali pri vojaki služiti tri leta aktivno. Služil je pri 4. ženijski kompaniji, pri kateri edini so bili častniki in podčastniki skoro sami Slovenci. Omenjena kompanija je šla prva pri Brodu čez Savo s huzarji, ki so jih pri Maglaju masakrirali. Od Broda do Sarajeva je bila vedno na čelu trupi in se je tudi udeležila uličnega boja v Sarajevu. Častniški namestnik profesor Jeraj in podčastniki: vitez Premerstein, nadde-setnika Vončina in Kenda so šli jeseni 1879. l. domov z drugimi trupami, a kompanija s stotnikom Veselom je ostala še do konca aprila 1880. leta v Bosni, kjer je bil tov. Likozar

* Primerjaj nov načrt delitve dela „O principih organizacij“ v „Učit. Tov.“ II. del.